

Araştırma Makalesi / Research Article

Covid-19 Salgını Çerçevesinde Geleneksel Güvenlik Anlayışına İlişkin Bir Eleştiri ve İnsani Güvenliği Yeniden Düşünmek*A Criticism of the Traditional Security Understanding and Rethinking Human Security Within the Framework of the Covid 19 Pandemic*Zeynep PARALI ¹, Selim KANAT ² & Muharrem GÜRKAYNAK ³

Geliş/Received: 28.11.2023

Kabul/Accepted: 15.12.2023

Öz

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve küreselleşme sürecinin kazandığı ivmeyle birlikte doğrudan insanı hedef alan değişen ve çeşitlenen birçok yeni tehdit ortaya çıkmış, bu durum tehditlerle mücadele konusunda yalnızca askeri yöntemlere bel bağlayan geleneksel görüşün yeni tehditlerle mücadele etme konusunda yetersiz kalmasına neden olmuştur. 1990'lı yıllarda geleneksel görüşün iddia ettiğinin aksine yalnızca devletleri değil, bireyleri hatta yaşadığımız dünyayı da referans nesnesi olarak gören ve kökenleri liberalizme dayanan Yeni Güvenlik Anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu anlayış, güvenliğin gündemini insan güvenliğinden küresel güvenliğe kadar uzanacak şekilde çevresel, toplumsal ve ekonomik alanlarda ortaya çıkan veya çıkabilme potansiyeli olan tehditleri de içine alarak genişletmiştir. Dolayısıyla da ulus-aşırı suçlar, göç, aşırı nüfus artışı, kıt kaynaklar, ekonomik dengesizlik, salgın hastalıklar, doğal afetler vb. birçok konu yeni güvenlik anlayışının asıl gündemini oluşturmuştur. Bu kapsamda, Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkıp bütün dünyaya yayılarak küresel bir tehdit haline gelen Covid-19 salgını geleneksel görüşün sorgulanmasına neden olmuş, yeni güvenlik anlayışı ya da insan güvenliği üzerine yeniden düşünülmesine olanak tanımıştır. Bu çalışma, geleneksel güvenlik anlayışının devletlerin güvenlik politikalarından uzak kalmadığını kabul etmekle birlikte, geleneksel görüşün Covid-19 salgını ile mücadelede yeterli olup olmadığını saptamayı ve geleneksel görüşünün genişlemesi olarak da görebileceğimiz yeni güvenlik anlayışının görüşlerini Covid-19 salgını çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel güvenlik anlayışı, yeni güvenlik anlayışı, Covid-19 salgını, insani güvenlik.

Abstract

With the end of the Cold War and the acceleration of the globalization process, many new changing and diversifying threats have emerged that directly target people, and this has caused the traditional view, which relies only on military methods to combat threats, to be insufficient to combat new threats. In the 1990s, contrary to what the traditional view claimed, the New Security Approach emerged, which sees not only states but also individuals and even the world we live in as the object of reference, and whose roots are based on liberalism. This

¹Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Avrupa Birliği Çalışmaları, Isparta, Türkiye. e-posta: zeynepparali@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8573-8770.

²Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Isparta, Türkiye. e-posta: selimkanat@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2663-3757.

³Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Isparta, Türkiye. e-posta: muharremgurkaynak@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5371-0474.

understanding has expanded the agenda of security from human security to global security, including threats that have emerged or have the potential to arise in the environmental, social and economic fields. Therefore, transnational crimes, migration, overpopulation growth, scarce resources, economic instability, epidemics, natural disasters and many similar issues have formed the main agenda of the new security approach. In this context, the Covid-19 epidemic, which emerged in Wuhan, China and spread all over the world, to become a global threat, has caused the traditional view to be questioned and allowed for a new understanding of security or rethinking of human security. Although this study acknowledges that the traditional security approach does not remain far from the security policies of states, it aims to determine whether the traditional view is sufficient in the fight against the Covid-19 epidemic and to evaluate the views of the new security approach, which we can see as an extension of the traditional view, within the framework of the Covid-19 epidemic.

Key Words: *Traditional security concept, new security concept, Covid-19 pandemic, human security.*

1. GİRİŞ

Günümüzde güvenlik alanında yaşanan tartışmalara bakıldığında en temelde iki tarafa ayrıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki uluslararası arenanın anarşik bir yapıda olduğunu iddia eden, devletleri referans nesnesi olarak alan ve güvenlik alanındaki genişlemeye karşı mesafeli duran geleneksel/realist görüştür. İkincisi ise Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve küreselleşme konusunda yaşanan ivme ile birlikte güvenlik alanının kapsamının değiştiğini savunan yeni güvenlik yaklaşımıdır. Ancak birbirlerinden farklı görüşlerine rağmen geleneksel görüşten ayrı bir şekilde yeni güvenlik anlayışını düşünmek doğru değildir. Çünkü yeni güvenlik anlayışına göre devlet güvenliğinin merkezi güvenlik sağlayıcı olmaya devam etmekte ancak bireyi merkeze almadığı için doğrudan insana yönelik olarak ortaya çıkan yeni tehditler karşısında güvenliği temin etmede yeterli değildir. Bu noktada da, aslında Covid-19 salgını yeni güvenlik yaklaşımının yeniden gündeme gelmesine hizmet etmiştir.

Tüm dünyayı doğrudan etkileyen ve çok hızlı bir şekilde yayılan Covid-19 pandemisi, siyasi, ekonomik ve sosyal sonuçları da göz önüne alındığında bir kırılma noktası olmuş ve bütün insanlığı tehdit eden küresel bir tehdit haline gelmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) paylaştığı verilere göre dünya genelinde 107 milyon insanın pandemiye yakalandığı ve 2,3 milyondan daha fazla insanın da hayatını kaybettiği kaydedilmiştir (WHO, 2021). Diğer yandan, Covid-19 salgınını kontrol etmek için alınan önlemler/kısıtlamalar ekonomik bir daralmaya yol açmış, işsizlik ve dolayısıyla fakirlik artış göstermiştir. Bu durum da gıda, sağlık, eğitim vb. alanlardan daha az yararlanılmasına sebep olmuştur. Ayrıca enfekte olma riskini azaltmak için iş ortamının, evlere yani internet ortamına geçmesi, internete erişim noktasında zorluk yaşayan ve ekonomik durumu uygun olmayan insanların durumunu güç bir hale getirerek eşitsizliğin artması ile sonuçlanmıştır. En nihayetinde pandemi devletleri ve söz konusu devletlerin içinde yaşayan bireyleri doğrudan etkiler hale gelmiştir. Bu durum da geleneksel güvenlik paradigmasının salgın çerçevesinde sorgulanması ve yeni güvenlik

yaklaşımının görüşlerinin ele alınması dolayısıyla da insan güvenliğinin değerlendirilmesi için bir kapı aralamıştır.

Bu çalışmanın öncelikli amacı geleneksel güvenlik anlayışının varsayımlarının Covid-19 salgınındaki yetersizliği tespit etmek ve insani güvenliğin önemini anlamlandırmaya çalışmaktır. Bu doğrultuda, çalışmada öncelikle geleneksel güvenlik anlayışını temel varsayımları açıklanacak ve ardından salgın esnasında güvenliği sağlamadaki eksiklikleri değerlendirilecektir. Akabinde ise yeni güvenlik yaklaşımına dair genel bir bakış açısı sunulacak ve insani güvenlik kavramı açıklanacaktır. Son olarak salgın esnasında insani güvenlik yaklaşımını önemi tartışılacaktır.

2. METODOLOJİ

Çalışmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz çalışmasıdır. Betimsel analiz, belli bir konu dahilinde, bütün çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içermektedir (Ültay, Akyurt & Ültay, 2021: 190) İçerik analizleri; araştırılan bilginin yaygınlaştırılması ve gelecek araştırmaların, politikaların uygulamaların ve kamu algısının şekillendirilmesinde önemli bir role sahip olan araştırmalar sentezleridir. Betimsel içerik analizi; belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır (Çalık & Sözbilir, 2014:34).

2.1. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Dergisi Yayın Kurulunun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD Dergisi dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederiz. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırmada kamuya açık temel kaynaklar ve resmi istatistiklerin bulunduğu web sayfaları taranarak *doküman analizi* tekniği kullanıldığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

3. GELENEKSEL GÜVENLİK PARADİGMASI

Arnold Wolfers (1952, s.484-485) National Security as Ambiguous Symbol adlı çalışmasında güvenliği, bir milletin az ya da çok sahip olabileceği ve daha az veya çok ölçüde sahip olmayı isteyebileceği bir değer olarak tanımlamıştır. Ona göre güvenlik, nesnel olarak var olan bu değerlere karşı herhangi bir tehdidin olmaması, öznel olarak ise tehditlerin var olma potansiyeline yönelik bir korkunun bulunmamasıdır. Buzan'ın (1983) güvenlik için yapmış olduğu tanımlama ise varlığı bilinen ve potansiyel tehditler karşısında ulusal güvenliği korumak amacıyla yapılan politikalar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Baylis ve diğerleri (Baylis vd., 2008, s.229) en temelde güvende olma anlamına gelen güvenliği herhangi bir tehdidin yokluğu şeklinde tanımlamışlardır. Waever ise güvenlik kavramını varoluşsal bir tehdide karşı bu tehdit ile mücadele etmek için alınan acil önlemler sonucunda oluşan durum şeklinde ifade etmektedir (Waever, 1995; Akt. Baysal, 2022, s.4).

Bu tanımlamalar göz önüne alındığında güvenlik kavramını açıklarken birbirinden farklı tanımlamaların yapıldığı veya yapılabileceği açıkça görülmektedir. Bu anlamda güvenlik kavramına ilişkin yapılan tanımlamaların belirsiz olması ve üzerinde uzlaşılan bir tanımının olmamasının sebebi olarak güvenliğin türetilmiş bir kavram olması gösterilebilir. Güvenliğin türetilmesinden kasıt, her bireyin veya toplumun kendisine ait olan bir siyasi ve ideolojik fikrinin olması ve bunun sonucunda da farklı güvenlik tanımlamalarının ortaya çıkmasıdır (Bilgin, 2010, s.83). Dolayısıyla güvenlik kavramı, farklı disiplinlerde, farklı bağlamlarda hatta Uluslararası İlişkiler disiplininde bile tam anlamıyla nasıl tanımlanabileceği ve içinin nasıl doldurulabileceği konusunda ortak bir görüşün bulunmadığı tartışmalı bir kavram olarak görülmektedir (McSweeney, 1999, s.13; Baldwin, 1997, s.10). Bu noktada, güvenlik kavramının tanımlanışı için “tartışmalı” demek yerine “kolayca karıştırılabilen ve yeterli bir şekilde izah edilememiş bir kavram” demeyi tercih eden Baldwin, güvenliği tanımlayabilmek için öncelikle kimin için güvenlik ve hangi değerler için güvenlik sorularına bir yanıt verilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Baldwin, 1997, s.13). Özetle kavramın tanımlanabilmesi noktasında tehlikenin ne olduğu, kime yönelik olduğu ve bu tehdit ile nasıl mücadele edilmesi gerektiği sorularına verilen yanıt önem arz etmektedir.

En nihayetinde Uluslararası İlişkiler’de güvenlik kavramı ile ilgili yapılan teorik tartışmaların merkezinde kimin güvenliği sorusuna verilen yanıt bulunmakta ve farklı yaklaşımlar birbirinden farklı varlıkları referans nesnesi olarak gösterebilmektedir. Bu anlamda her ne kadar tarihe bakıldığında güvenliği sağlanması gereken en temel varlık insanlar olsa da, Uluslararası İlişkiler disiplininin ortaya çıkmasıyla gelişen geleneksel görüşün devleti referans nesnesi

olarak aldığı görülmektedir (Baysal, 2022, s.4). Bu çerçevede, Maslow'un (1943) ihtiyaçlar hiyerarşisinde her canlının fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan hemen sonra güvenliğinin sağlanması gerektiği göz önüne alındığında, bu durumun geleneksel görüş de devletler için geçerli olduğunu söylenebilir. Çünkü her devlet egemen olduğu sınırlarda yaşayan insanların güvende olmaları ve kamu düzenini temin etme iddiasıyla güç kullanma tekeli eline almaktadır. İlgili sınırlarda yaşayan insanların ise buna rıza göstermesi güvenlik arayışları ile yakından alakalıdır. Devletin en önemli fonksiyonu insanların bir arada yaşayabilecekleri bir düzen ve güvenliğin sağlanmasıdır (Beriş, 2015, s.2). Bu anlamda devleti güvenliğin referans nesnesi olarak gören geleneksel güvenlik anlayışının, Covid-19 salgını ile mücadele konusunda yeterli olup olmadığını anlayabilmek adına öncelikle güvenliğe yönelik görüşlerinin açıklanmasında fayda bulunmaktadır. Bu çalışmada, geleneksel görüşün güvenlik kavramına ilişkin yaklaşımları, kimin güvenliği, neye karşı güvenlik, nerede güvenlik, ne zaman güvenlik, nasıl güvenlik ve güvenliğin kim tarafından sağlanacağı sorularına verilen yanıtlarla açıklanmaya çalışılacaktır.

Geleneksel güvenlik anlayışının, güvenlik anlayışına baktığımızda savaş, çatışma ve yakın savaş hali gibi kavramlar etrafında oluşturulan bir "tehlike" anlayışının olduğu görülmektedir. Askeri-politik çerçevede şekillenen geleneksel görüş de güç dengesi, silahlanma yarışı, ittifak gibi konuların bu görüşün temel ilgi alanını oluşturduğunu söylemek mümkündür. Güvenliği genellikle askeri unsurlarla sağlanması gereken bir konu olarak ele alan geleneksel görüşe göre, uluslararası siyasetin gündemini ulusal güvenlik konuları belirlemektedir. Bu anlamda geleneksel anlayışta ulusal güvenlik konuları "yüksek politika" adı verilen askeri ve politik konulardan oluşmakta iken, ekonomi, sağlık, çevre vb. diğer konular "alçak politika" şeklinde isimlendirilerek geri planda değerlendirilmiştir (Karabulut, 2015, s.60-64).

Geleneksel görüş, devletleri koruyacak olan üst bir otoritenin bulunmaması sebebiyle anarşik bir yapıda olan uluslararası ortam da güvenliği sağlanması gereken en önemli varlık olarak devleti görmektedir (Ateş, 2009, s.17). Uluslararası ortamın anarşik olması nedeniyle hiçbir devlet kendi güvenliğini bir başka devlete emanet edemeyeceğinden her devlet kendi güvenliğini sağlamak ile yükümlüdür (Walt, 2017). Bu anlayışa göre eğer devletler güven içinde olurlar ise bireylerde güvende olacaktır (Karabulut, 2015, s.62). Bu sebeple geleneksel güvenlik anlayışına göre devletin güvenliği o sınırlar içindeki tüm ulusun güvenliği anlamına gelmekte ve dolayısıyla da bu yaklaşımda güvenlikten kasıt ulusal güvenlik olarak karşımıza çıkmaktadır (Baysal, 2022, s.4). Geleneksel anlayışında önemli olan bir diğer konu devletin sınırları içinde güvenliği sağlayabilmesidir. Bu durum devletin sınırları dışındaki tehditlerle ile

söz konusu devletin ilgilenmemesi anlamına gelmektedir. Örnek vermek gerekirse Afrika ülkelerinde ortaya çıkan herhangi bir salgın milli sınırlardan uzak olduğu için bir Avrupa ülkesinin (ulusal çıkarlarını koruması gerekmiyorsa) ilgi alanına girmemektedir (Karabulut, 2015, s. 62).

Açıklanması gereken bir diğer konu devletlerin neye veya hangi tehdide karşı güvenliği sağlaması gerektiği hususunun belirlenmesidir. Çünkü tehdidin belirlenmesi ile söz konusu tehdide karşı olağandışı önlemlerin alınması meşrulaşacak ve daha kolay bir kaynak ayrımı yapılabilecektir. Bu doğrultuda, geleneksel devlet merkezli anlayışta en önemli tehdit diğer devletler ve o devletlerin nükleer silahları da dâhil silahlı güç kapasiteleri tehdit olarak görülmektedir (Baysal, 2022, s.5). Ancak her ne kadar geleneksel anlayış tehdidin içeriği konusunda ortak bir fikre sahip olsa da realist aileden olan klasik realizm ile neorealizmin tehdidin nasıl ortaya çıktığı noktasında farklı iddiaları bulunmaktadır. Bu noktada, uluslararası politikayı insan doğası ile açıklayıp, devlet davranışlarının da insan davranışları ile benzediğini ve dış politika çıktılarının devlet iradesi ile şekil aldığı ileri süren klasik realizm, güvenliğe yönelik tehditlerin, devletlerin bilinçli iradesiyle ve yayılcı (revizyonist) eğilimler ile ortaya çıktığını iddia etmiştir. Devletlerin davranışlarını uluslararası sistem imajı üzerinden açıklayan neorealizm ise güvenlik tehditlerinin kaynağının devletlerin iradesinden ziyade sistemin dayatmış olduğu dinamikler neticesinde güvenlik sorunu haline geldiğini ileri sürmüştür. Dolayısıyla da neorealizm, güvenlik tehdidini devletlerin güç arzusundan değil, uluslararası arenanın anarşik olması ve bu yapıdan doğan kendi kendine yardım (self-help) düzeninde, bu düzen içinde beka endişesi ile dış politika davranışları sergileyen statükocu devletlerarasındaki güç dağılımının değişkenlik göstermesinden kaynaklandığını iddia etmektedir (Akgül-Açıkmeşe, 2011, s.51; Schweller, 1996, s.90).

En nihayetinde güvenliği askeri gücü temel alarak değerlendiren geleneksel görüşe göre bir devletin güvende olması için askeri gücün artırılması ve doğal olarak da silahlanmaya gidilmesi gerekmektedir. Bir devletin, başka bir devletten algıladığı tehdit sonucunda savunma amacıyla silahlanması ise bir başka devletin bu amaç ile yapılan silahlanmayı kendisine tehdit olarak algılaması ve bu doğrultuda da güç kapasitesini artırmasına neden olmaktadır. Bu durum Uluslararası İlişkiler literatürüne ilk defa John H. Herz tarafından “güvenlik ikilemi”⁴ olarak kazandırılmıştır (Sancak, 2013, s.126). Geleneksel görüşte güç hem klasik realistler hem de neorealistler açısından kabul edilse de, klasik realistler güç kavramını ulaşılması gerekli olan

⁴ Detaylı bilgi için Bknz. John H. Herz, *Internationalism and the Security Dilemma*, *World Politics*, 2(2), 1950.
Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi (ANKAD) 273

bir amaç olarak görürken, neorealistler gücün ancak ve ancak bir araç olarak kullanılabileceğini ve esas ulaşılmaması gerekenin güvenlik olduğunu iddia etmektedirler (Bozdağlıoğlu & Özen, 2004, s.61-63). Bu anlamda, bir devletin güçten ziyade güvenliklerinden kaygı duyduklarını ileri sürerek uluslararası güvenlik konularına daha çok yönelmektedirler.

Soğuk Savaş döneminin hâkim yaklaşımı olan geleneksel güvenlik anlayışı yukarıda anlatılanlarda da görüldüğü üzere dönemin kutupları veya aktörleri belli olduğundan dolayı ağırlıklı olarak askeri-politik bir karaktere sahip olmuş ve tehditler de buna paralel dar bir alanda değerlendirilmiştir. Bu anlamda askeri bir tehdit içermeyen tehditler güvenlik sorunu olarak ele alınmamıştır. Dönemin Avro-Atlantik ilişkileri bahsedilen dönemin güvenlik anlayışına örnek olarak gösterilebilmektedir (Uygun, 2022). Dolayısıyla da güvenliği sağlanacak olan referans nesnesi devlet olarak görüldüğünden, insanların güvenliği bu anlayışın gündemine alınmamıştır. Ancak geleneksel görüş tarafından iddia edilen devlet güvende ise bireyler de güvendedir anlayışı insanların güvenliğinin bütünüyle sağlandığı anlamına gelmeyebilir. Çünkü aslına bakılırsa canavar, istismarcı, zayıf ya da başarısız olarak nitelendirilebilecek devletler bireyler için bir tehdit olabilir (Newman, 2010). Bu açıdan bakıldığında devlet güvenlik sağlayıcı olabilmenin aksine bireyler için bir tehdit kaynağına dönüşerek insan güvenliğini de tehdit edebilen bir varlık da olabilir (Buzan, 1983). Diğer yandan, bir devletin güvenliği temin edebilme kapasitesine sahip olmayan devletler insanların güvenliğinin sağlanmasında yetersiz kalabilirler. Böyle devletler isteseler bile devletin içindeki insanları şiddet, doğal afet, salgın hastalık, kıtlık, ekonomik kriz vb. gibi tehdit kaynaklarından koruyamayabilirler (Griffiths, 2002, s. 105-106).

Geleneksel güvenlik anlayışının görüşlerine getirilebilecek bu eleştirilerin yanı sıra, Soğuk Savaş'ın sonlanması ve küreselleşme konusunda yaşanan gelişmeler, geleneksel görüşün sorgulanmasına neden olmuş ve referans nesnesi olarak bireyi temel alan yeni güvenlik anlayışının gelişmesine zemin oluşturmuştur. Özellikle küreselleşme ulusal sınırların önemini azaltmış, devletler arasındaki etkileşimi artırmış ve dünyanın herhangi bir bölgesinde yaşanan gelişme bireylerin güvenliklerini yakından ilgilendirir hale gelmiştir (Nye & Welch, 2011). Bununla birlikte, terör (Uygun vd., 2022) ve göç (Huymans & Squire, 2009) gibi güvenlik sorunlarının kaynakları değişmiş ve devletlerin küresel hale gelen güvenlik sorunları ile tek başına mücadele etme kapasiteleri azalmış bu durum da geleneksel anlayışın eleştirilmesine neden olmuştur. Öte yandan, insanları doğrudan etkileyen küresel ısınma salgın hastalıklar, çevre sorunları gibi yeni tehditler de birey güvenliğini ön plana çıkarmış ve geleneksel görüşün bu konudaki yetersizliğini gözler önüne sermiştir. Bu anlamda, Aralık 2019'da Çin'de başlayan

bütün dünyaya çok kısa bir sürede yayılan, insanın öncelikli amacı olan yaşama hakkını elinden alan ve 11 Şubat 2020’de WHO tarafından “pandemi” olarak ilan edilen (BBC News, 2020) Covid-19 salgını da buna verilebilecek en güzel örnektir.

3.1. Covid-19 Salgını Çerçevesinde Geleneksel Güvenlik Anlayışına Yönelik Eleştirel Bir Değerlendirme

Bir önceki bölümde anlatılanların ışığında, uluslararası sistemin anarşik yapısında hayatta kalmak için referans nesnesi olarak devletleri merkeze alan ve sadece devlete yönelik tehditleri göz önünde bulunduran geleneksel görüşün, bireyleri ve birey güvenliğini merkezine almadığından Covid-19 salgınında ortaya çıkan güvenlik endişelerini karşılamaktan uzak olduğu iddia edilebilir. Çünkü bu salgında tehdit kaynağı diğer devlerin askeri güçleri değil, tüm dünyaya yayılan bir virüstür ve doğrudan insan hayatını etkileyen bu virüs karşısında bir ülkenin askeri gücü çaresiz kalmaktadır (Alameşe, 2021, s. 39). Dolayısıyla da bu salgın geleneksel güvenlik anlayışının tehdidin kaynağına dair düşüncesinin sınırlarını aşan ve yaşama yönelik varoluşsal bir tehdidi temsil etmektedir.

Bu durumu askeri kapasite açısından güçlü olarak nitelendirilebilecek devletlerin Covid-19 salgını ile beklenen seviyede mücadele edememesi argümanı ile desteklemek mümkündür. Bu doğrultuda, en fazla askeri kapasite harcamalarını yapan ABD, Birleşik Krallık, Fransa ve Rusya gibi devletlerin (SIPRI, 2021), hem Covid-19’dan kaynaklı enfeksiyon ve ölüm oranları hem de temel sağlık hizmetlerinin sağlanmasındaki zorluklar göz önüne alındığında güvenliği sağlama hususunda yetersiz kaldıkları görülecektir (Newman, 2022, s.438). ABD örneğinden ele alırsak, 2018 yılında 649 milyar dolarlık bir askeri bütçeye sahip olan ABD’nin Covid-19 salgını ile mücadelede ciddi anlamda yoğun bakım ekipmanı sıkıntısı yaşadığı bilinmektedir. Yine her ne kadar dünya kişi başına düşen en fazla sağlık harcamasını yapan ülke olsa da bunun önemli bir kısmı kamu değil de, özel sağlık sigortası ile finanse edildiğinden 2018 yılında insanların %8.5’inin yani 27,5 milyonun 2017 yılına göre 1.5 milyon artış göstererek sağlık sigortasının olmadığı saptanmıştır (Maani & Galea, 2020; Mareiniss, 2020). Bu veriler ABD’deki eşitsiz sağlık sistemini anlamak ve bu doğrultuda Covid-19 salgının ülkedeki etkisini anlamlandırabilmek adına önemli bir bağlam sunmuştur.

Bununla birlikte, elbette her devletin Covid-19 salgınına aynı şekilde maruz kalmadığı ve farklı şekillerde deneyimlediği bir gerçektir. Ancak burada vurgulanması gereken asıl nokta geleneksel görüşün, ulusal güvenlik ve güçlü devlet olmanın gereği olan gelişmiş askeri kapasitenin, Covid-19 salgınına etkili bir yanıt veremediği ve bunun da bu görüşün

sorgulanmasına açık kapı bırakmış olmasıdır. Zira aşağıdaki tabloda içinde yukarıda askeri açıdan güçlü olarak nitelendirilen devletlerin de bulunduğu ve 25 Nisan 2021’de tarihi itibarıyla açıklanan enfeksiyon ve ölüm sayıları açıkça görülmektedir. Bu devletler en fazla can kayıplarının olduğu ilk on ülke arasında yer almaktadırlar. Bu noktada, askeri açıdan en gelişmiş veya gelişmiş ülkelerin sert güvenlik önlemlerine bir finansman sağlayabilirken, aşağıdaki tablodan da görülebileceği üzere pandemi sırasındaki enfeksiyon ve ölüm sayılarına bakıldığında sağlık hizmetlerine yeteri kadar önem vermeyerek, Covid-19 ile mücadelede nispeten zayıf kaldıkları iddia edilebilir.

Tablo 1.: 25 Nisan 2021 Dünyadaki ve İlk 10 Ülkedeki Covid-19 Vaka ve Ölüm Sayıları

	Ülke	Toplam Vaka	Toplam Can Kaybı	Aktif Vaka	Milyon Kişide Can Kaybı	Nüfus
	Dünya	159,602,035	3,317,584	18,063,422	425,6	7,8 MİLYAR
1	ABD	33,515,308	596,179	6,411,702	1,729	332,664,383
2	Hindistan	22,991,927	250,025	3,720,695	180	1,391,605,161
3	Brezilya	15,214,030	423,036	1,031,469	1.980	213,852,486
4	Fransa	5,780,379	106,684	756,594	1631	65,397,303
5	Türkiye	5,044,936	43,311	257,754	509	85,114,793
6	Rusya	4,888,727	113,647	272,174	778	145,988,122
7	B. Krallık	4,437,217	127,609	58,909	1,871	68,191,369
8	İtalya	4,116,287	123,031	373,670	2,037	60,385,546
9	İspanya	3,581,392	78,893	227,689	1,687	46,770,308
10	Almanya	3,535,354	85,481	274,273	1,017	84,013,487

Kaynak: Öztürk, 2021, s.127.

SIPRI’nın 2020’de yayınlamış olduğu küresel askeri harcama analizlerine bakıldığında son on yılda bu harcamaların büyük bir artış gösterdiği ve 2019 yılında 1917 milyar dolara ulaştığı görülmektedir (Tian vd., 2020, s.1). Bu doğrultuda, SIPRI’nın 2020 yılı verileri incelendiğinde diğer devletlere nazaran daha düşük askeri harcamaları olan ve kişi başına düşen kamu sağlığı konusundaki harcamaları daha yüksek olan birtakım devletlerin salgın sürecini daha iyi yönettiği tespit edilmiştir (Newman, 2022, s.439). Bu doğrultuda, OECD 2020 yılı raporları incelendiğinde kişi başına düşen hastane yatağı ve doktor oranı nispeten daha yüksek olan bazı İskandinavya ülkeleri ile Hollanda, Japonya, Singapur ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde Covid-

19 salgını ile daha etkili bir şekilde mücadele edildiği görülmektedir (OECD, 2020a; OECD, 2020b). Veriler ışığında ve Brand Finance'in (2020) gerçekleştirmiş olduğu araştırmaya göre bir karşılaştırma yapıldığında ise askeri harcamalara daha yüksek yatırımlar yapan ABD'nin salgında alamadığı önlemler sebebiyle zayıf kaldığı bunun karşısında örneğin daha az askeri yatırım yapan Yeni Zelanda'nın aldığı önlemler sayesinde salgını en iyi yöneten devletlerden biri olduğu söylenebilir (Newman, 2022, s.440). Bu durum geleneksel güvenlik anlayışının askeri ve göreceli güce atfettiği önemin, Covid-19 salgını ile mücadele konusunda etkin olamadığını açıkça göstermiştir. Dolayısıyla da salgın yeni güvenlik anlayışının önemini ortaya çıkartırken, geleneksel görüşün de sınırlılıklarının ortaya konulması açısından önem arz etmiştir.

Diğer yandan, yukarıdaki tabloda dünya genelindeki ölüm ve enfeksiyon sayısı göz önüne alındığında bile bu salgının tüm insanlığa etki eden küresel bir salgın olduğu gözler önüne serilmektedir. Ancak bütün insanlık için bir güvenlik sorunu haline gelen bu salgını, bir bütünün aksine bir parçayı önemseyen geleneksel görüş ile açıklamak uygun değildir. Çünkü bireyleri değil de, devletleri referans nesnesi olarak gündemine alan ve yalnızca ona yönelik tehditleri önemseyen dar kapsamlı bir anlayışın günümüz küresel dünyasında doğrudan insanı hedef alan tehditler karşısında üstelik self-help ya da sıfır toplamlı oyun mantığı ile yeterli olması ve güvenliği sağlayabilmesinin mümkün olmadığı iddia edilebilir. Bu anlamda düşünüldüğünde örneğin devletlerin salgına bir önlem olarak ülke sınırlarını kapatmaları ve etkileşimi azaltmalarının salgının yayılmasını engelleyemediği gibi ekonomik açıdan da devletlere karşılıklı bağımlılığın ne denli önemli olduğunu göstermiş, Covid-19 gibi ani krizlerde her devletin ekonomisinin kırılganlığını da su yüzüne çıkarmıştır.

Bahsedilenler ışığında belirtilmesi gereken husus, her ne kadar geleneksel güvenlik anlayışının öngördüğü bir şekilde bir devlet "güçlü" de olsa, gerek ekonomik gerek sağlık açısından diğer devletin veya devletlerin desteğine ve yardımına ihtiyaç duymuştur. Dolayısıyla da salgın döneminde devletler, diğer devletlerin salgın hakkındaki bilgi ve tecrübelerine gereksinim duymuş, sağlık ekipmanlarını kullanmış ve aşı satın alma yollarına başvurmuştur (Alameşe, 2021, s.41). Bu duruma bir ülkenin kazancını diğerinin kaybı olarak gören ve paralelinde de devletlerarasındaki işbirliğini mümkün görmeyen geleneksel görüşün varsayımları ile yaklaşmak, küresel bir salgın olan Covid-19 ile mücadeleye önlemler geliştirilmesi hususunda yetersiz kalacaktır.

Değinilmesi gereken diğer bir nokta, insanların hareket özgürlüğünü kısıtlayan (seyahat hakkı, toplantı ve yürüyüş hakkı gibi) temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması suretiyle siyasi

özgürlüklerine ilişkin tehdit oluşturan önlemlerin alınmasıdır. Salgınla birlikte alınan bu önlemler bireylerin günlük yaşamlarını doğrudan etkilerken, güvenlik endişelerini de üst düzeye çıkarmıştır. Covid-19'un geleceğine yönelik belirsizlik içinde güvenlik endişeleri artan insanlar, kendilerini evlerinde dahi güvende hissedemez duruma gelmişlerdir (Alameşe, 2021, s.46). Bu durum, küresel bir güvenlik tehdidini gündemine almayan geleneksel görüşün kapsamlı bir çözüm üretemeyeceğini göstermiştir. Bu noktada da, bu çalışmada konunun insanı referans nesnesi olarak gören yeni güvenlik yaklaşımları ve özelde insan güvenliği ile ele alınmasının daha kapsamlı bir bakış açısı sunması yönünden daha doğru olacağı düşünülmektedir.

4. YENİ GÜVENLİK YAKLAŞIMI

Geleneksel güvenlik anlayışına yönelik olarak ilk tepkiler aslına bakılırsa Stephan M. Walt'ın "Güvenlik Çalışmalarının Rönesansı" adını da verdiği 1970'li yıllarda gelmeye başlamıştır. Bu dönemde, geleneksel görüşün yukarıda da belirtilen güvenlik kavramına ilişkin varsayımlarının genişletilmesi ve güncelleştirilmesi için sık sık çağrılar yapılmıştır. Bu anlamda, Johan Galtung'un yapısal şiddeti ele aldığı çalışması, John Burton'un bireseyllliği ön plana çıkaran çalışması ve Richard Folk'un geleneksel görüşün değerlerine karşı olan dünya düzeni tezini bu çağrılara örnek olarak göstermek yanlış olmayacaktır (Karabulut, 2015, s.78-79). Ancak yeni güvenlik anlayışının temelleri her ne kadar Soğuk Savaş döneminde atılmış olsa da, bu yaklaşımın Uluslararası İlişkiler disiplininde ön plana çıkmaya başlaması ancak ve ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle mümkün olmuştur. Bunun ilk nedeni Soğuk Savaş'ın sona ermesi iken, ikincisi küreselleşme sürecinin hızlanmasıdır. Soğuk Savaş döneminde, ABD ile SSCB'nin rekabeti çerçevesinde şekillenen güvenlik yaklaşımları, SSCB'nin dağılmasıyla yeni oluşan koşullara uymak durumunda kalmış ve yeni güvenlik yaklaşımları geliştirmeye başlamışlardır. En nihayetinde güvenliğin yeniden ele alındığı bu dönemde en önemli bileşenler, geleneksel olmayan güvenlik tehditleri ve bu tehditler karşısında nasıl bir çözüm geliştirileceği olmuştur (Karabulut, 2015, s.79-80).

Özellikle küreselleşmenin ivme kazanması ile birlikte devlet güvenliğinden ziyade daha genel ve özel alanlar ortaya çıkmış bu da güvenlik alanında bir genişleme yaşanması ile sonuçlanmıştır. Güvenlik kavramı, bireysel ve küresel olarak analiz edilmeye ve geleneksel olmayan yönleriyle de ele alınmaya başlanmıştır (Baylis & Smith, 2001). Öte yandan, küreselleşme sonucunda ekonomik, sosyal, askeri ve politik gibi alanlarda yaşanan değişim ve dönüşüm de güvenliğin yeniden ele alınması çerçevesinde katkı sağlamıştır. Dolayısıyla da küreselleşme süreci güvenlik tehditlerinin farklılaşmasını beraberinde getirirken yeni bir

güvenlik tanımlamasının ya da tanımlamalarının da gerektiğini gözler önüne sermiştir. Zira 1990'lardan itibaren geleneksel güvenlik yaklaşımının güvenlik tehdidi algılamaları ve bu tehditlerle mücadele etme yöntemleri de dâhil görüşleri güvenliği sağlamada yetersiz kalmıştır. Bu bağlamda, “güvenlik nedir?”, “kimin güvenliği?”, “güvenlik nasıl sağlanmalıdır?” gibi sorulara verilen yanıtlar ortaya çıkan yeni ortamda değişmiştir (Karabulut, 2015, s.125).

Yeni güvenlik yaklaşımında her ne kadar devlet güvenliği önceliğini ve belirleyiciliğini korusa da, bu anlayışa göre bireyin güvenliği devletin güvenliğinden daha önemlidir. Ancak bu yaklaşım geleneksel görüşün bir reddi değil, eskinin yeni güvenlik yaklaşımı içinde genişletilmesi ve derinleştirilmesi anlamına gelmektedir. Yine de bireyi merkeze alan yeni güvenlik anlayışında “kimin güvenliği?” sorusuna verilen cevap değiştiği gibi tehdidin kaynaklarının ve bu tehditlerle mücadelenin⁵ dolayısıyla da güvenlik alanlarının değiştiği görülmektedir. Bu anlamda, yeni ortaya çıkan tehditler genellikle ne zaman nerede ortaya çıkacağı ve nereyi etki altında bırakacağı belli olmayan dolayısıyla geleneksel olmayan ve askeri güçlerle cevap verilemeyecek tehditlerdir (Karabulut, 2015, s.131). Öte yandan, yeni tehditler iç ve dış ayrımını ortadan kaldırmaya başladığından bu tehditlerle mücadele hususunda ulusal ve uluslararası işbirliğine ihtiyaç duyulmuştur (Nye & Welch, 2011).

Bu kapsamda, ortaya çıkan yeni tehditler doğrultusunda yeni güvenlik alanlarını da aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür. Bunlar;

- İnsan Güvenliği
- Çevresel Güvenlik
- Ekonomi Güvenliği
- Sağlık Güvenliği
- Demografik Güvenlik
- Enerji Güvenliği
- Gıda Güvenliği (Karabulut, 2015, s.134-135).

Belirtilmesi gereken nokta ise bu alanların birbirinden ayrı olarak değil, bir bütünün parçası şeklinde görüp birbirlerinden bağımsız olarak düşünülmemesi gerektiğidir.

⁵ Detaylı bilgi için Bknz. Çağrı Erhan, “Küreselleşme Döneminin Tehditleriyle Mücadele”, Strateji ve Analiz Dergisi, sayı:5, 2003.

4.1. Geleneksel Güvenliğe Bir Meydan Okuyan: İnsan Güvenliği

İnsan güvenliği kavramı, devletin güvenliğine odaklanan güvenlik çalışmalarına hem bir yeni yorum hem de tamamlayıcı bir bakış açısı ortaya koymaktadır. İnsan güvenliği yaklaşımının öznelere bireylerdir ve nihai hedefi insanların yoksulluk ve hastalık gibi geleneksel (yani referans nesnesi devlet olan) ve geleneksel olmayan tehditlerden korunmasıdır. Güvenlik gündemini devlet güvenliğinin ötesine taşımak, onun yerini almak anlamına gelmez, aksine onu tamamlamayı ve onun üzerine inşa etmeyi içerir. Bu yaklaşımın merkezinde, insan güvenliği yoksunluklarının devletler içinde ve arasında barış ve istikrarı baltalayabileceği, buna karşılık devlet güvenliğine aşırı vurgunun insan refahına zarar verebileceğini iddia etmektedir. Devlet güvenliğinin merkezi sağlayıcısı olmaya devam etmektedir ancak insan güvenliği yaklaşımına göre devlet güvenliği insan refahı, onuru ve bekası için yeterli değildir. Bu nedenle referans nesnesi insan olan yeni güvenlik yaklaşımlarıyla desteklenmelidir (Kerr, 2017).

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte 1990'ların başında Kopenhag Okulu gibi yeni güvenlik yaklaşımları tartışılmaya başlanmıştır. İnsan güvenliği de politika ve akademik tartışmalara tam anlamıyla 1990'ların başlarında girmeye başlamıştır.⁶ İnsanların güvenliğini korumaya yönelik bütüncül vizyon, bireylerin güvenliğine yönelik tehdidi neyin oluşturduğu, herhangi bir tehdidin yoğunluğu ve yansımalarının nasıl ölçülebileceği (örneğin, tarihsel veriler veya ileriye dönük tahminler) ve tehdidin hangi olası araçlarla önlenebileceği veya ortadan kaldırılabileceğine ilişkin göreceli anlayışlarla şekillenen çeşitli yorumlara açıktır (Ovalı, 2006).

İnsan güvenliğinin ilk tanımı 1994 yılında Mahbub ul Haq'ın Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), İnsani Kalkınma Raporu'nda bu kavrama dikkat çekmesiyle yapılmıştır. Bu tanımdaki en önemli vurgu insan güvenliğinin bir özgürleşme (emancipation) aracı olarak görülüp “korkudan kurtulma (freedom from fear)” ve “yokluktan kurtulma (freedom from fear)” ve daha sonraki süreçlerde bu ikiliye eklenen “onurlu yaşama özgürlüğü” amaçlarına ulaşabilmek için politika çıktıları önermesidir. Bu rapor, insani güvenliğinin bölgesel ve askeri kaygıların ötesinde, temelde insan yaşamı ve onuruyla ilgili olduğunu savunmuştur (UNDP, 1994). Bu yaklaşımı destekleyen devletler ve uluslar-üstü örgütler açısından ise Ottawa Sözleşmesi (Kara Mayınlarını Yasaklama Anlaşması), Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin

⁶ Detaylı bilgi için Bknz. Barry Buzan, *People, States and Fear the National Security Problem in International Relations*, Brighton: Wheatsheaf Books, 1983.

kurulması ve Çocuk Hakları Sözleşmesi İhtiyari Protokolü gibi çok sayıda başarı sayılabilir (Kerr, 2017, s.113).

Birleşmiş Milletlere göre insan güvenliğinin temel tehditleri ve olası nedenleri şu yedi madde ile açıklanabilir:

- 1. Ekonomik Güvenlik Sorunları:** Kalıcı yoksulluk, işsizlik, krediye erişim eksikliği ve diğer ekonomik fırsat eşitsizliklerini içermektedir.
- 2. Gıda Güvenliği Sorunları:** Açlık, kıtlık, gıda fiyatlarında ani artış gibi konuları içine almaktadır.
- 3. Sağlık Güvenliği Sorunları:** Salgın hastalıklar, yetersiz beslenme, kötü sanitasyon, temel sağlık hizmetlerine erişim eksikliğini kapsamaktadır.
- 4. Çevresel Güvenlik Sorunları:** Çevresel bozulma, kaynakların tükenmesi, doğal afetleri ifade etmektedir.
- 5. Kişi Güvenliği Sorunları:** Her türlü fiziksel şiddet, insan kaçakçılığı, çocuk işçiliği gibi sorunları içermektedir.
- 6. Toplumsal Güvenlik Sorunları:** Etnik, dini ve diğer kimlik temelli gerilimler, suç, terörizm gibi sorunları kapsamına almaktadır.
- 7. Politik Güvenlik Sorunları:** Siyasi baskı, insan hakları ihlalleri, hukukun üstünlüğü ilkesinin zedelenmesi ve adalet eksikliği gibi sorunları içine almaktadır (UNDP, 1994, s.24-25).

İnsani güvenliği yaklaşımı bu sorunların çözümü için devletler ve uluslararası örgütler için sadece bir birlikte çalışma önerisi sunmaz. Aynı zamanda bu birlikte çalışma pratiklerinin işleyişlerine dair temel ilkeler gelişmiştir. Bunlar:

- İnsan merkezli,

- Kapsamlı,

- Bağlama özgü,

- Önleme odaklı ve

-Koruma ve güçlendirmeye yönelik çalışma modellerinin geliştirilmesi temel ilkeler olarak karşımıza çıkmaktadır (UN, 2016).

4.2. Covid-19 Salgını ve İnsani Güvenliği Yeniden Düşünmek

Dünyanın her yerine sirayet eden ve önemli bir insani güvenlik tehdidi olarak karşımıza çıkan Covid-19 salgını, insani güvenlik yaklaşımının analiz edilmesi anlamında bir fırsat sunmuştur.

Zira bu salgın yukarıda da belirtilen yedi güvenlik alanından en temelde dördü için ciddi tehdit oluşturmuştur. Covid-19 salgını insanların sadece sağlık güvenliklerini değil, aynı zamanda ekonomik, gıda, politik güvenliklerini de etkilemiştir. Bu salgının sağlık güvenliği kapsamında göz önüne alındığında, birçok insanın ölümüne neden olduğu ve hastalıktan kurtulanlarda ise çeşitli kalıcı hasarlar bıraktığı görülmüştür. Ekonomik güvenlik açısından, uygulanan seyahat engelleri ve karantina önlemleri ekonomik faaliyetleri yavaşlaması ve işsizliğin artması ile sonuçlanmıştır. Salgın esnasında olumsuz etkilenen gıdanın üretim süreçleri ve elbette işsizliğin artması da, gıda fiyatlarının artmasına ve erişiminin zorlaşmasını beraberinde getirmiştir. Ayrıca pandemi sebebiyle insanların hareketliliğini kısıtlayan tedbirler, insanların politik güvenliğini de yakından etkilemiştir. Tüm bu yaşananlar salgın ile birlikte güvenliğin kapsamlı olarak düşünülmesini gerektirmiştir.

Pandemiler, sağlık acil durumları ve zayıf sağlık sistemlerin insanların sadece hayatlara mal olmakla kalmamakta, küresel ekonomi ve güvenliğe yönelik en büyük risklerden bazılarını oluşturmaktadır (WHO, tarih yok). Bu anlamda 2020'nin başlarından itibaren artırılmaya başlayan karantina tedbirleri, küresel ekonomideki daralmayı da beraberinde getirmiştir. Örneğin ciddi manada yoğun önlemlerin alındığı Nisan ayı ekonomideki daralmanın artması ile sonuçlanmıştır. Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) 2020 yılında yayınlamış olduğu raporuna bakıldığında dünya genelindeki 2019'da %2,8 olan GSYİH'nin bir önceki yıla nazaran -%4,4 gerileyeceği öngörülmüştür. Bu çerçevede, yükselen ekonomilerde, büyümenin -%3,3 gerileyeceği belirtilirken, gelişmiş ekonomilerde ise -%5,8'lik bir oranda daha fazla gerilemenin söz konusu olacağı saptanmıştır. Belirtilmesi gereken husus bu dönemde Çin'in %2'lik bir büyüme kaydettiğidir. Ancak Çin'in 2020 yılı için %6'lık bir büyüme beklentisi karşısında önemli oranda az kalmıştır (IMF, 2020a). Çin'in haricinde ABD'nin de GSYİH'nin 2020 yılında %5 oranında azaldığı ve bunu %15 oranının işsizlik oranının takip ettiği (IMF, 2021) ve 27 Mart 2020 tarihinde ABD'de 3,3 milyon kişiyi pandemi nedeniyle işsizlik başvurusunda bulunduğu kaydedilmiştir (Öztürk, 2021, s. 129). Yine IMF'in (2020b) 2020 yılı raporuna göre, yukarıdaki tabloda can kayıplarının en fazla olduğu ilk on ülke içinde sayılan Almanya'da -%7, İtalya'da -%9,1, Rusya'da -%5,5 (ki bu daralmada enerji krizi önemli bir etken), İspanyada -%8,0 ve Türkiye'de ise -%5,0 ekonomik daralma yaşanacağı saptanmıştır. En nihayetinde Covid-19 salgının dünya ekonomisinin önemli bir aktörü olan Çin ve ABD'yi bu denli etkilediği göz önüne alındığında, ekonomisi özellikle küresel ticaret, turizm gibi gelirlere bağlı olan ya da dış borcu fazla, geliri düşük az gelişmiş ülkeleri ve söz konusu devletlerin insanların daha fazla etkilediği bir gerçektir.

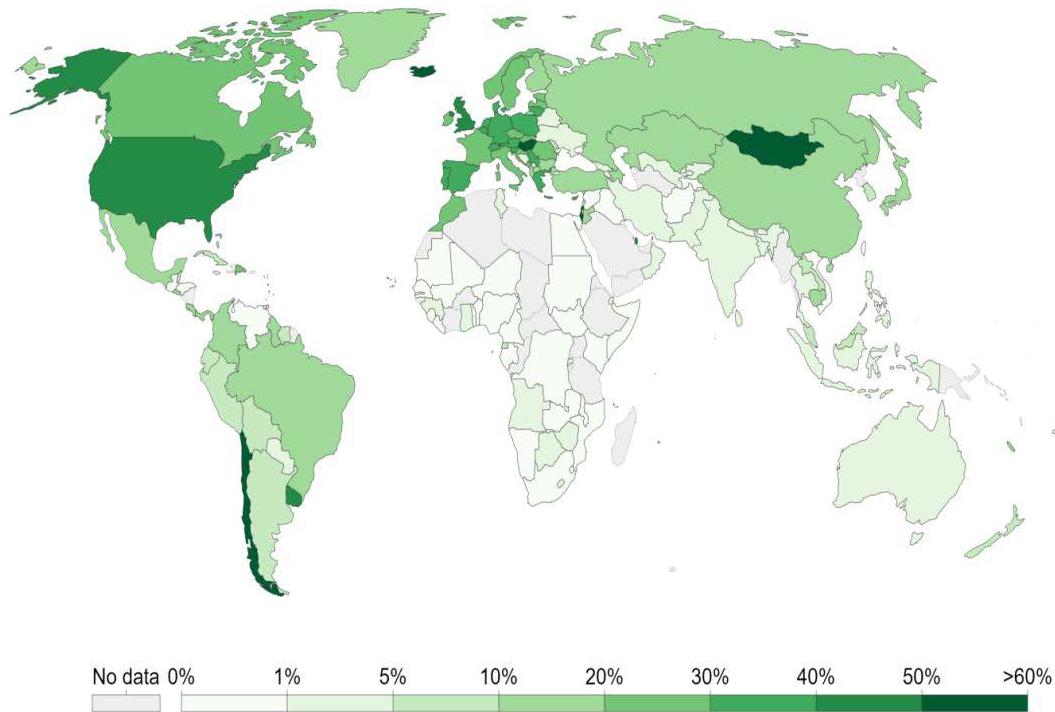
Öte yandan, salgın esnasında hemen hemen bütün devletlerin, uluslararası havaalanlarını kapatma da dâhil olmak üzere seyahat yasağı, sokağa çıkma yasakları, eğitimi internet üzerinden devam ettirme, sosyal faaliyetleri iptal etme gibi birçok tedbirler alarak benzer politikalar izlediği görülmüştür (Tarlanoğlu, 2021, s.3697-3698). Ancak küreselleşmenin arttığı günümüzde ulusal sınırların anlamsız olduğu göz önüne alındığında, pandemi sürecinde devletlerin tek taraflı olarak almaya çalıştıkları önlemler pandeminin yayılmasını engelleyememiştir. Hatta örneğin Çin'in aldığı, dünyanın geri kalanına göre çok daha sert önlemler, hastalığın dünyada etkisini kaybetmeye başladığı bir dönemde Çin'de ikinci ve kuvvetli bir dalganın ortaya çıkmasının önünü alamamıştır (Euronews, 2020). Bu kapsamda, Covid-19 salgını devletlerin işbirliği içinde hareket etmesinin ne denli önemli olduğunu ve küresel olan bir salgın karşısında devletler düzeyinde değil de, ortak çabanın önem arz ettiğini ancak ve ancak bu sayede diğer alanlarda güvenliğin sağlanabileceğini kanıtlar nitelikte olmuştur.

Pandeminin yayılmasını engelleme, hastalığın bağışıklık kazanmasını sağlama amacıyla geliştirilen aşılarda, bir küresel aşı rekabetinin yaşanmasının sonucunda pandeminin yayılması engellenememiş hatta dünyanın her yerine ulaştırılamayan aşılarda farklı mutasyonların ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır. Aşı rekabeti açısından, Öztürk'ün (2021, s.132) yapmış olduğu Titanik Modeli teşbihi yerinde olmuştur. Öztürk aşı yarışını, Titanik faciasında, gemi batarken sınırlı sayıda filikalara, gemide yolculuk ettikleri mevkilerine göre öncelikle zengin ve statü sahibi insanların bindirilmesine benzetmiştir. Covid-19 salgınında da aşı üretiminin başlamasının ardından Batılı ülkelerin, sınırlı üretime sahip olan aşı üreticileri ile anlaştıkları ve aşılara kendi insanları için el koydukları görülmüştür (Alkanat, 2021). Bu doğrultuda, Biontech, Moderna, Astrazeneca, Sinovac, Sputnik V gibi aşılarda her ne kadar salgının sona erdirilmesi için bir umut olsa da, küresel anlamda eşit faydalanmadığı ve her devlet kendi güvenliğini ön plana çıkardığı için küresel anlamda insan güvenliği ve özelde sağlık güvenliği için bir sorun teşkil etmiştir.

Her ne kadar bu durum aşılarda satın alma potansiyeline sahip ülkeler açısından büyük bir soruna dönüşmese de, gelişmemiş ve ekonomileri zayıf devletler için aşılara ulaşma imkânı önemli bir sorun olmuştur. Salgının kontrol altına alınması, küresel bağışıklığın kazanılması göz önüne alındığında ise yoksulluk içindeki devletler için salgının hemen çözülemeyecek bir durum olduğu açıkça görülmektedir. Bu anlamda, üzerinde durulması gereken asıl konunun devletlerin kendi ulusal çıkarlarını korumak yerine ulusal ve uluslararası işbirliği ile birlikte tüm insanlığın fırsat eşitliğinden faydalanmasına hizmet etmesinin önemini anlaşılması olmuştur. Zira

aşağıdaki harita incelendiğinde özellikle Afrika ülkelerinin aşıya ulaşmadıkları veya aşılama konusuna dair herhangi bir veri akışının gerçekleşmediği hemen dikkat çekmektedir (Tarlanoğlu, 2021, s.3698-3699). Aşı stokçuluğu, aşının ekonomik açıdan fakir olan Güney Afrika'ya ulaşmamış olması 2021'de ortaya çıkan ve Covid-19'a göre daha öldürücü olduğu bilinen (Euronews, 2021) Güney Afrika mutasyonunun da bir sebebi olarak gösterilebilir. Bu durum, küresel bir ortaklık sağlanamaz ve tüm insanlığı kapsayan önlemler alınmazsa Covid-19 salgını ile tam anlamıyla mücadele edilemeyeceğini ve sonlandırılmasının da mümkün olmayacağını göstermiş her ne kadar kontrol altına alınsa da, ortaya çıkabilecek yeni salgınlarda tekrar aynı sorunların yaşanabileceğini açıkça göstermiştir.

Şekil 1. Aşılamanın Dünyanın Bölgelerine Göre Dağılımı

Kaynak: Tarlanoğlu, 2021, s.3700.

Değinilmesi gereken bir başka konu BM Genel Sekreteri Gutierrez'in tüm çatışmaların durdurulması yönündeki çağrısına rağmen Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki çatışmalar Kasım ayına kadar sürmesi, savaş hali yaşayan Yemen ve Suriye'de neredeyse salgına karşı hiçbir önlemin alınmaması, Sudan, Nijerya ve Çad gibi çökmüş devletlerde ise pandemi önlemleri yetersiz kalmış olmasıdır (Aytaç, 2021, s. 62; Perthes, 2020, s.114). Bununla birlikte, çeşitli Afrika ülkelerinden ve totaliter rejim nedeniyle Kuzey Kore'den WHO'ya salgına ilişkin veri akışı olmaması ve yine Kuzey Kore'nin WHO'nun aşı teklifini reddetmesi de önlemlerin etkisizliğinde önemli bir faktör olmuştur (Euronews, 2022). Diğer yandan, bu dönemde

uluslararası hukuk açısından da sorunların ortaya çıktığı görülmüştür. Örneğin uluslararası ortamda tanınmayan bir devlet olan KKTC, WHO'ya üye olarak kabul edilmediği için küresel önlemlerden de izole edilmiştir.

Bu çıkarımlardan sonra kısaca özetlemek gerekirse, her ne kadar Covid-19 salgını aslında doğrudan bir sağlık güvenliği tehdidi olarak ortaya çıkmış olsa da, uygulanan ekonomik tedbirler sonucunda ekonominin daralması ve dolayısıyla işsizliğin artması ile ekonomi güvenliğini de etkilemiş ve ekonomik güvenlik tehdidi haline gelmiştir. Bununla birlikte, tedarik zincirinde yaşanan sıkıntılar paralelinde gıda güvenliğini de yakından ilgilendirmeye başladığı görülmüştür. Ayrıca salgından korunmak amacıyla kullanılan maske, eldiven vb. ürünlerin kullanımı ve nasıl atılacağı konusundaki ihmalkârlık çevreyi de tehdit etmeye başlamıştır. Son olarak Covid-19 ile mücadelede devletlerin uyguladığı kısıtlamalar (toplantı ve gösteri hakkı, siyasi partilerin miting gerçekleştirememesi) insanların siyasi güvenliklerine de tehdit teşkil etmeye başlamıştır. Dolayısıyla hem küresel hem de insan güvenliğinin neredeyse her alanını tehdit eden bu salgına karşı da evrensel bir bakış açısı geliştirebilmek önem arz etmektedir.

5. SONUÇ

Covid-19 gibi yeni hastalıklar, insanların sağlığını bozan ve sosyal ve ekonomik etkilere neden olan benzeri görülmemiş oranlarda ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü gibi pandemi büyük ölçüde sağlık güvenliği anlamında önemli tehditler doğurmuştur. Ancak lojistik ağı ve arz zincirinin kopması nedeniyle pandemi ve hemen sonrasında mal ve hizmet akışında yaşanan sorunlar başta Türkiye, Venezüella ve Arjantin ancak daha düşük düzeyde de olsa, Batı dünyası açısından enflasyonist bir dalganın ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Hızla yükselen enflasyon arz-talep dengesini bozarak küresel ekonomiye büyük zarar vermiş ve tüm dünya satın alma gücünde azalma ve fakirleşme sorununu doğurmuştur. Elbette bu etki en fazla Suriye ve Yemen gibi savaş hali yaşayan ülke halklarını vurmuş ve gıdaya erişim tehlikeli boyutta zorlaşmıştır. Bu sorunlar sanitasyon sorunlarıyla da birleşince örneğin Yemen trajik bir kolera salgınına sahne olmuştur. Keza sokağa çıkma yasakları, pandemi döneminde alınan olağanüstü önlemler de kişi özgürlüğü ve toplumsal özgürlük tartışmalarının da merkezine oturmuştur.

Tüm bu yaşananlar güvenliğin sadece devlet güvenliği olarak anlaşılamayacağına ilişkin tartışmayı onaylar niteliktedir. Covid-19 salgını, geleneksel olmayan güvenlik tehditlerini içine almayan ve sadece devletin güvenliğinin sağlanması gerektiğini ileri süren geleneksel görüşün, insanların güvende olmaları için yeterli olmadığını açıkça göstermiştir. Kaldı ki salgınla

beraber ie kapanan ve katı ya da yumuşak önlemler alan ABD, Çin, Kuzey Kore gibi devletler hatta ortak sağlık politikasını tam anlamıyla işletemeyen Avrupa Birliği'nin tek başlarına aldıkları önlemler can kayıplarının önüne geçememiş ve küresel salgın ile küresel bir şekilde mücadele edilmesi gerektiği açıkça görülmüştür. Pandemi sadece bir sağlık sorunu olarak kalmamış, insan güvenliğinin neredeyse yedi boyutunu da ilgilendiren bir küresel soruna dönüşmüştür. Dolayısıyla uluslararası işbirliğini ve dayanışmayı gerekli kılan pandemi, insan güvenliğinin tam anlamıyla sağlanabilmesi konusunda evrensel bir yaklaşıma gereksinim olduğunu kanıtlamıştır. Bu nedenle de insan gveliliğine ilişkin insan merkezli, kapsamlı, bağlama özgü, nleme odaklı koruma ve güçlendirmeye yönelik önlemlerin küresel siyasetin ajandasına yerleşip daha katılımcı bir aktörler düzeyinde politika setlerinin desteklenmesinin gerektiği gözler önüne serilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akgl-Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, söylem mi? Kopenhag okulu ve yeniklasik gerçekçilikte güvenlik tehditleri. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8(30), 43-73.
- Alameşe, Y. (2021). Covid-19 salgını ve insani güvenlik. *İstanbul Kent Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2(1), 33-48.
- Alkanat, A. (2021). *5 Soru: Dünya genelinde aşı adaletsizliği*. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), [Erişim tarihi: 20.06.2023. <https://www.setav.org/5-soru-dunya-genelinde-asi-adaletsizligi/>].
- Ateş, D. (2009) Uluslararası ilişkiler disiplininin oluşumu: idealizm/realizm tartışması ve disiplinin zerkliği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, (10)17, 11-25.
- Aytaç, G. B. (2021). Covid 19 Pandemisi sonrası vre, toplum ve insan merkezinde güvenliği yeniden okumak. *Covid-19 Pandemisinin Küresel Siyasette Ulusal ve Uluslararası lekte Güvenlik Algısı ve Pratiklerine Yarattığı Etkiler* içinde (ss.58-75), Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Araştırma Merkezi, İstanbul.
- Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of International Studies*, cilt:23, 5-26.
- Baylis, J. & Smith, S. (2001). *Globalization of world politics - an introduction to international relations*. United States: Oxford University Press.
- Baylis, J., Smith, S. & Owens, P. (2008). *The globalization of world politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Baysal, B. (2022). Güvenlik kavramı ve güvenliğin dönüşümü. B. Baysal, (Der.), *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik* içinde (ss. 3-10), 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- BBC News. (2020). *Koronavirüs Nedir: COVID-19'a karşı hangi önlemler alınmalı, virüsün özellikleri neler?* [Erişim tarihi: 10.06.2023. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51177538>].
- Beriş, H. E. (2015). Kamu düzeni, güvenlik ve demokratikleşme. *Güvenlik alışmaları Dergisi*, 17(1), 1-18.

- Bilgin, P. (2010). Güvenlik çalışmalarında yeni açılımlar: yeni güvenlik çalışmaları. *Stratejik Araştırmalar*, 8(14), 69-96.
- Bozdağlıoğlu, Y. & Özen, Ç. (2004). Liberalizmden neoliberalizme güç olgusu ve sistemik bağımlılık. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(4), 59-79.
- Briand Finance. (2020). *New Zealand Trumps America-Survey of Over 75,000 Respondents Ranks New Zealand Top and US Bottom for Combatting COVID-19*. [Erişim tarihi: 17.06.2023. <https://brandfinance.com/press-releases/new-zealand-trumps-america-survey-of-over-75000-respondents-ranks-new-zealand-top-and-us-bottom-for-combatting-covid-19>].
- Buzan, B. (1983). *People, states and fear the national security problem in international relations*. Brighton: Wheatsheaf Books.
- Çalık, M. & Sözbilir, M. (2014), İçerik analizinin parametreleri, *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Erhan, Ç. (2003). Küreselleşme döneminin tehditleriyle mücadele. *Strateji ve Analiz Dergisi*, sayı:5, 1-15.
- Euronews. (2020). *Çin'de 2. dalga önlemi: salgının yeniden görüldüğü Vuhan'da 11 milyon kişiye Covid-19 testi*. [Erişim tarihi: 20.06.2023. <https://tr.euronews.com/2020/05/14/cin-de-2-dalga-onlemi-salg-n-n-yeniden-goruldugu-wuhan-da-11-milyon-kisiye-covid-19-testi>].
- Euronews. (2021). *Güney Afrika'da yeni Covid-19 varyantı Omicron ile ilgili neler biliniyor?* [Erişim tarihi: 20.06.2023. <https://tr.euronews.com/2021/11/27/guney-afrika-da-endise-verici-mutasyonlara-sahip-yeni-covid-19-varyant-yla-ilgili-neler-bi>].
- Euronews. (2022). *Covid-19'dan ölümleri teyit eden Kuzey Kore'ye Çin, ABD ve Güney Kore'den yardım teklifi*. [Erişim tarihi: 19.06.2023. <https://tr.euronews.com/2022/05/13/covid-19-dan-olumleri-teyit-eden-kuzey-kore-ye-cin-abd-ve-guney-kore-den-yard-m-teklifi>].
- Griffiths, M. & O'Callaghan, T. (2002). *International relations: the key concepts*. London: Routledge.
- Huysmans, J., & Squire, V. (2009). Migration and security. in: dunn cavelty, Myriam and Mauer, Victor eds. *Handbook of Security Studies*. London, UK: Routledge.
- International Monetary Fund (IMF). (2020a). *Real GDP growth*. [Erişim tarihi: 20.06.2023. https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD].
- International Monetary Fund (IMF). (2020b). *World economic outlook*. [Erişim tarihi: 20.06.2023. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>].
- International Monetary Fund (IMF). (2021). *Real GDP growth*. [Erişim tarihi: 20.06.2023. https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD].
- Karabulut, B. (2015). *Güvenlik: küreselleşme sürecinde güvenliği yeniden düşünmek*. 2. Baskı, Ankara: Barış Kitap.
- Kerr, P. (2017). İnsani güvenlik. A. Collins, (Ed.) *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları* içinde (ss.104-116), (Çev. N. Uslu). Üçüncü Basımdan Çeviri, İstanbul: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.

- Maani, N. & Galea, S. (2020). COVID-19 and underinvestment in the public health infrastructure of the United States. *The Milbank Quarterly*, 98 (2), 250–259.
- Mareiniss, D. P. (2020). The impending storm: COVID-19, pandemics and our overwhelmed emergency departments. *The American Journal of Emergency Medicine*, 38 (6), 1293-1294.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation, *Psychological Review*, 50, 370-396.
- McSweeney, B. (1999). *Security, Identity and interests: a sociology of international relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Newman, E. (2010). Critical human security studies. *Review of International Studies*, 36(1), 77–94.
- Newman, E. (2022). Covid-19: A human security analysis. *Global Society*, 36(4), 431-454.
- Nye, J., S. & Welch, D. A. (2011). *Küresel çatışmayı ve işbirliğini anlamak*. (Çev. R. Akman) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD). (2020a) *Health data*. [Erişim tarihi: 17.06.2023. <https://data.oecd.org/healthres/nurses.htm#indicator-chart>].
- Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD). (2020b). *Women at the Core of the Fight Against Covid-19 Crisis*. [Erişim tarihi: 17.06.2023. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=127_127000-awfnqj80me&title=Women-at-the-core-of-the-fight-againstCOVID-19-crisis].
- Ovalı, Ş. (2006). Ütopya İle pratik arasında: uluslararası ilişkilerde insan güvenliği kavramsallaştırması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 3(10), 3-52.
- Öztürk, A. (2021). Covid 19 pandemisinde devletler ve uluslararası toplum: ‘başarısız devlet’ kavramı üzerinden bir değerlendirme. *Covid 19 Pandemisinin Küresel Siyasette Ulusal ve Uluslararası Ölçekte Güvenlik Algısı ve Pratiklerine Yarattığı Etkiler* içinde (ss. 109-136), Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Araştırma Merkezi, İstanbul.
- Perthes, V. (2020). Korona krizi ve uluslararası ilişkiler: açık sorular, geçici varsayımlar. *covid-19 sonrası dünya: işbirliği mi rekabet mi?* içinde (ss.110-115), Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara: SAM Yayınları.
- Sancak, K. (2013). Güvenlik kavramı etrafındaki tartışmalar ve uluslararası güvenliğin dönüşümü. *KTÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt:6, 123-134.
- Schweller, R. L. (1996). Neorealism’s status quo bias: what security dilemma? *Security Studies*, 5 (3), 90-121.
- Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). (2021). Military expenditure by country as percentage of gross domestic product, 1988-2020, [Erişim tarihi: 17.06.2023. <https://sipri.org/sites/default/files/Data%20for%20all%20countries%20from%201988-2020%20as%20a%20share%20of%20GDP%20%28pdf%29.pdf>].
- Tarlanoglu, O. (2021). Küreselleşme ve güvenlik kavramlarının Covid-19 salgını özelinde incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, sayı:54, 3680-3707.
- Tian, N., Kuimova, A., Silva, D. L. D., Wezeman, P. D. & Wezeman, S. T. (2020). Trends in world military expenditure, 2019. *Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)*, 1-12.
- United Nation. (2016). *Human security handbook*. (Erişim tarihi: 18.06.2023. <https://www.un.org/humansecurity/wp-content/uploads/2017/10/h2.pdf>).

- United Nations Development Programme (UNDP). (1994). *Human development report 1994*. Erişim tarihi: 18.06.2023. <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr1994encompletenostatspdf.pdf>.
- Uyğun, E.D. (2022). Değişen Avrupa Savunma ve güvenlik anlayışı dinamiği: fouchet planı ve Avrupa Birliği Anlaşması. 1. Uluslararası Lisansüstü Öğrenci Konferansı 21 YY'da Güvenlik ve Barışın İnşası Konferans Tam Metin Bildiri Kitabı, 117-60.
- Uyğun, E.D., Kanat, S. & Gürkaynak, M. (2022). Kavramsal açıdan teröre bir neden olarak Neo-Oryantalizm. *International Journal of Business Economics and Management Perspectives*, 6(2), 395-413.
- Ültay, E., Akyurt, H. & Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi, *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188-201.
- Walt, S. M. (2017). *Realism and security*. (Erişim tarihi: 09.06.2023. <https://oxfordre.com/internationalstudies/display/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-286>).
- Wolfers, A. (1952). National security as an ambiguous symbol. *Political Science Quarterly*, 67(4), 481-502.
- World Health Organization (WHO). (2021). WHO Coronavirus disease (COVID-19) dashboard. [Erişim tarihi: 20.06.2023. <https://covid19.who.int>].
- World Health Organization (WHO). (tarih yok). *Human health*. [Erişim tarihi: 20.06.2023. https://www.who.int/health-topics/health-security/#tab=tab_1].

Research Article

Covid-19 Salgını Çerçevesinde Geleneksel Güvenlik Anlayışına İlişkin Bir Eleştiri ve İnsani Güvenliği Yeniden Düşünmek

A Criticism of the Traditional Security Understanding and Rethinking Human Security Within the Framework of the Covid 19 Pandemic

Zeynep PARALI ⁷, Selim KANAT ⁸ & Muharrem GÜRKAYNAK ⁹

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Discussions about security in the discipline of International Relations have begun to take place between the traditional approach, which defines security in military terms and addresses the security agenda in a "narrow" manner, and new/critical approaches, which interpret this agenda more broadly. While state security maintained its priority during the Cold War period; With the changes and transformations in the international system, especially after the collapse of the USSR, the importance of new approaches in the field of Security Studies began to increase. New reference objects such as "human security", "social security" and "security of the planet" began to come to the fore. While the starting point of the expansion in the agenda of security studies coincided with the détente period of the Cold War years, the developments in the international system after this period increased the diversity of the agenda in question. In addition to military security threats, the diversity of security threats has become multidimensional, causing the international security environment to face a dynamic agenda. In such an environment, the traditional understanding of security has been exposed to increasing criticism from new approaches. According to the traditional understanding of security, which is formed around an idea that considers the state as the only reference object in terms of military security, security is related to interstate competition and conflict, and military threats constitute the main subjects of the traditional security understanding. According to the traditional understanding of security, the most obvious element of national security is that a state protects its national borders from other states. However, today, the dimensions of security have changed and a new understanding of security has come to the fore, even if it includes the military dimension. At this point, many issues that the traditional view described as "low politics" issues during the Cold War have now fallen within the scope of international politics. Therefore, the steps to be taken to solve the problems experienced in this context no longer have only military meaning. These developments clearly showed that the concept of security has changed.

⁷**Sorumlu Yazar/Corresponding Author**, Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Avrupa Birliği Çalışmaları, Isparta, Türkiye. e-posta: zeynepparali@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8573-8770.

⁸Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Isparta, Türkiye. e-posta: selimkanat@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2663-3757.

⁹Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Isparta, Türkiye. e-posta: muharremgurkaynak@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5371-0474.

According to new/critical security approaches, which criticize the traditional security approach for focusing on external threats and especially military threats originating from other states, the origin of security threats is either non-state (domestic and supranational) or the state itself. In addition, the new security approach argues that many threats to humanity do not originate only from other states and draws attention to global security threats such as environmental pollution, hunger, pandemics, natural disasters, and human and drug trafficking. The new security approach suggests that there is a process of change in the international system and that new values are beginning to replace the nation-state at both individual and global levels. At the same time, the new values emerging at the individual level are combined with human rights and needs, at the global level, on the one hand, the spread of democracy and the free market, on the other hand, the fight against the common threats to humanity, such as pollution, diseases, drugs, the spread of unconventional weapons, etc. At this point, new security approaches have examined security in a more comprehensive perspective by combining security with broader social, economic, environmental and political objectives, by replacing the state with the individual, contrary to the traditional view, as the reference object of security. As can be understood from here, according to the new security approach, military power is not the only source of national security, and military threats are not the only danger that states face. For this reason, non-military phenomena can also threaten states and individuals. Therefore, according to the new security approach, military tools alone will not be sufficient to combat new security threats. In this case, the new security approach, which argues that security is for all humanity, argues that the most effective methods that can be used to solve non-military security democratization, economic development, promotion of interdependence, conflict resolution, and the protection and expansion of individual rights and freedoms.

Considering the above, it is clear that the increase in the mobility of people, information and goods brought about by globalization and technological progress has significantly changed the functioning of the entire world. This situation causes the reshaping of security searches and threat perceptions in the international arena in today's world, where geographical borders are increasingly losing their importance. A state's gradual loss of its ability to keep security problems outside its borders out can ultimately result in a national security problem becoming a global security problem. Starting from this point, this study aims to reveal that the traditional methods of the traditional understanding of security are not sufficient to prevent the Covid-19 pandemic, which emerged in Wuhan, China and spread all over the world, becoming a global threat. However, within the framework of the Covid-19 pandemic, it was emphasized that a new understanding of security or human security should be rethought and that a global problem should be combated with global methods. In this regard, in the first part of the first part of the study, the basic assumptions of the traditional security approach are explained; In the second part, an analysis and criticism was made on why the methods of traditional view could not prevent Covid-19. In the first part of the second part of the study, the assumptions of the new security approach in general and human security in particular were explained, and then an evaluation was made within the scope of the Covid-19 pandemic in the second part.

Conclusion

Finally, in the conclusion of the study, it was concluded that combating a global pandemic with traditional methods is not sufficient in today's international environment, and it was emphasized that people-oriented and global solution methods should be applied, especially to problems that concern humanity.